

Aktualizovaný restaurátorský záměr, rozsah a podmínky plnění

Hrobka rodiny Liebig

1. Lokalizace památky

1. Kraj : Liberecký
2. Město/Obec: Liberec
3. Název památky: Hrobka rodiny Liebigů
4. Bližší určení místa: hřbitov naproti Intersparu
5. Rejstříkové číslo památky:
6. Číslo parcely:

2. Údaje o památce

1. Autor : nezjištěn
2. Sloh / datování : neorenesanční s prvky secese / rok 1902
3. Materiál / technika : tesaný pískovec, jemnozrný
4. Rozměry restaurované části : v cca 11 m, šíře 4,7 m
5. Předchozí známé restaurátorské zásahy : neznámé

3. Údaje o akci:

1. Vlastník : Statutární Město Liberec
2. Investor : Magistrát Města Liberec
3. Závazné stanovisko :
4. Návrh na restaurování vypracován dne : 15. 12..2008
5. Termín vstupního průzkumu : 10. 11. 2008 – 15. 12. 2008
6. Aktualizace: únor 2014

4. Úvodní informace.

V roce 2008 jsem byl vyzván zástupci odboru správy městského majetku Magistrátu Liberec, k vypracování stručného návrhu na rehabilitaci a cenového odhadu nutných finančních nákladů v souvislosti s plánovanou komplexní rekonstrukcí. Vzhledem k závažnému poškození památky, plánoval její vlastník výběr dodavatele a provedení záchranných prací a to v nejbližší možné době, v závislosti na finančních možnostech, které však, v té době, neumožnily realizaci. V roce 2011 byl stav památky opět revidován, v souvislosti s první etapou záchrany - rekonstrukcí střechy objektu a bylo tak alespoň odstraněno zatékání a s tím spojená, urychlující se devastace památky.

Ve vstupním průzkumu jsem se soustředil na základní popis poškození, vyhodnocení aktuálního stavu a z toho vyplývající koncepci záchranných prací. Součástí podkladů tohoto elaborátu byly, kromě stále platného statického posudku i základní laboratorní analýzy míry zasolení objektu. Doplňující restaurátorský průzkum, tedy případné další laboratorní analýzy, jako podrobné zmapování poškození a jejich

fotodokumentace, výbrusy vzorků materiálů a nábrusy stratigrafie apod., mohou být provedeny jako součást prací, v první fázi vlastní restaurátorské opravy a to v rozsahu požadovaném odborným dohledem Státní památkové péče. Můj odhad rozsahu restaurování a z toho vyplývající výše finančních nákladů, vychází z prohlídky na místě v lednu 2014 a především z dlouholetých zkušeností s podobnou problematikou. Veškeré posuzované odborné práce potřebné k rehabilitaci objektu, které přímo nejsou předmětem mé odbornosti, jsem konzultoval s odborníky a specialisty příslušných restaurátorských oborů.

Objednatel předpokládá provedení restaurátorského zásahu ve dvou etapách. První etapa bude provedena v roce 2014 a to práce uvedené v části - „interiér“. Druhá pravděpodobně v roce 2015 a to ostatní restaurátorské práce na plášti budovy, označené jako „exteriér“.
Pro každou etapu prací je zpracována tabulka slepého rozpočtu, v příloze.

Kamenná, žulová architektura tvořící podestu před kaplí, vydlážděná masivními deskami se třemi schody a s krycí deskou krypty, není součástí tohoto záměru a nebude ani předmětem poptávaných prací v etapách let 2014 a 2015.

5. Základní popis (skladba, kompozice)

5.1. Popis

Stavba se skládá z nadzemní části - kaple ve tvaru půlkruhové apsidy a vlastní hrobky, pod rozměrnou podestou s žulovou dlažbou. Kaple z počátku 20.století je postavena a vyzdobena v historizujícím (eklektickém) slohu s renesančními i pseudobarokními prvky. Vysoká řemeslná úroveň je reprezentována pracemi kamenosochařskými, kovářskými, malířskými a také štuky a umělými mramory v interiéru. Prostor před kaplí je vydlážděn masivními žulovými deskami, s obrubou po stranách, dvěma schody při vstupu a náhrobní deskou v centrální partii, kryjící otvor - vstup do krypty. Vlastní vstup do kaple je pojat jako vysoký edikulový portál se dvěma pilíři – pilastry s profilovanou patkou, na hranolových podstavcích, zakončené jednoduchými hlavicemi nesoucími architráv. Klenutý vstup vroubený archivoltou s listovým dekorem a výrazným klenákem. Nad hlavní římsou výrazná atika s nápisem a vázami na dvou pilířcích po stranách. Stavba vrcholí bohatě zdobenou štítovou nadstavbou s propracovaným reliéfem věnce na středu mezi kanelovanými pilastry a klasickým trojúhelným tympanonem, po stranách přiléhají dvě mohutné voluty.

Součástí objektu jsou i dva podstavce po zničených sochách a kamenné zídky po stranách kaple. Vnější plášť stavby, stojící již vně hřbitovní zdi na sníženém terénu se skládá ze soklu z žulových desek, štukové, omítané, půlkruhové fasády s rustikálním členěním. Koruna stavby apsidy vrcholí kamennou mohutnou profilovanou hlavní římsou. Střecha na dřevěném krovu, původně s krytinou z břidlicových šablon.

Interiér, oddělený monumentální, bohatě členěnou kovanou mříží, v popředí s krucifixem z patinované sádry a s korpusem Krista v životní velikosti, je ve vstupu do krypty po vřetenovém schodišti. Povrchy jsou bohatě zdobené šablonovou výmalbou (kopule, prostor nad schodištěm), umělými mramory i detaily kamenného dekoru (mramorové konzolky). Vlastní krypta je zcela prázdná, v současné době se tu nachází jen torzo jedné z alegorických postav v říze, původně stojících po

stranách kaple a fragmenty zcela rozdrčené vázy z atiky kaple. Prostor za dodatečnými zdmi po stranách krypty, nebyl předmětem průzkumu.

5.2. Rozměry – pouze orientační, bližší vymezení, výkaz výměr viz. příloha

- výška od paty budovy při vstupu po hlavní římsu 650cm
- výška celková - od paty budovy při vstupu po vrchol 840cm
- šíře kaple se strany vstupu je 466 cm
- výška vnější apsida od paty budovy po hlavní římsu cca 800cm

5.3 Texty, datační nápisy.

Nad vstupem plocha atiky nápis HIER MALTET FRIEDE z kovových písmen (plech zinek)

5.4 Materiálové složení

Většina architektury hrobky je zhotovena z několika druhů kamene. Podesta před vstupem, schody a náhrobní kámen jsou z **šedé žuly**, Vlastní stavba kaple (výše popsané průčelí atika, štít ale i postranní zídky) je z bílého, mírně našedlého jemnozrnného křemenného **pirnského pískovce** (blízký složením tzv. labským pískovcům na našem území). Schodiště vřetenové je z hrubozrnné **pískovcové arkózy**. Dekorativní konzolky na konkávní ploše interiéru jsou z **carrarského mramoru**. Socha Krista – krucifix je celý z **patinované sádry** povrch voskovaný. Vnitřní úpravy povrchů jsou zastoupeny **umělými mramory (sádra)** a **voskovanou výmalbou** na štukové omítce a **šablonovou dekorativní výmalbou** na štukové omítce klenby.

Spáry mezi kameny byly původně vyplněny směsí s jemnozrnným plnivem hlinitých a křemenných písků s pojivem o vysokém podílu hydraulické složky cementu. Omítka vnější klenuté fasády, členěná rustikou do pásů, je štuková s šedým povrchovým nátěrem.

5.5 Způsob opracování kamenných částí

Pískovcové architektonické prvky mají povrch opracovaný rýhováním a broušením. Pouze na reliéfech rostlinného dekoru je povrch místy pojednán zubákem.

5.6 Kovové prvky

Významnou součástí památky jsou rovněž monumentální vstupní kovaná vrata š 242, v – 540 cm - s bohatým dekorem a ostatní dekorativní kovové prvky. Kované mříže zábradlí v interiéru a různá táhla a závěsy. Jedná se také o již zmiňovaný nápis na středu atiky, ze zinkového plechu. Během prací mohou být nalezeny další armatury čepy nebo spony v kameni. Restaurování kamenných částí fasády se bezprostředně týká i rehabilitace těchto kovových prvků, v neposlední řadě i v souvislosti s poškozováním kamene jejich korozivními produkty.

6. Nálezová - průzkumová zpráva (aktualizace leden 2014)

Pro přehled, dále text rozdělují na dva základní okruhy prací INTERIÉR a EXTERIÉR, které budou takto rozděleny i etapově při vlastní realizaci.

Popis stavu památky před započítím prací - exteriér.

6.2 Statika objektu - viz příloha průzkumu z roku 2008.

Tehdy byla provedena statická studie současného stavu všech konstrukcí, panem Ing. Novotným Otakarem z Jablonce n. N. Jeho elaborát je přílohou této zprávy. Kromě dílčích poškození popsaných v této zprávě a havarijního stavu zastřešení, neshledal statických vážných závad. K dnešními dni nebyly další viditelné statické poruchy nalezeny.

6.3 Stav štukové fasády apsidy s pásovou rustikou je možné označit za havarijní. Poškození a degradace postupují omítka je opadaná ve větším rozsahu než v roce 2011. Jádro dvouvrstvé omítky je degradované v celém rozsahu.

6.4 Mechanická poškození povrchů.

Na celé architektuře se přibýlo množství drobných mechanických destrukcí, otlučené hrany a profilace. V plochách zasažených korozi dále odpadávají i hlubší vrstvy povrchů o síle od několika mm až do 20 cm na hlavní římsě, což se projevuje i rozšiřováním hlubokých kaveren. Stav trhlin se výrazněji nezměnil.

6.5. stav zastřešení kaple

V roce 2011 provedena rekonstrukce krovu a střechy, tím se podstatně snížilo zavlhčení objektu

6.6 Popis aktuálního stavu památky - interiér

Stav popsáný v průzkumu z roku 2008 je prakticky totožný. U výmalb v kopuli naopak došlo k vyschnutí omítek a jsou jen více viditelné lokálně sprašující vrstvy degradovaných barev. Stejná situace je i u umělých mramorů. Socha Krista nebyla už dále poškozována díky uzavření vstupu. Pouze na masivní mříži během posledních pěti let úměrně postoupila míra koroze.

6.7 Výmalby šablonové

Kopule je vyzdobena šablonovou výmalbou, která je značně poškozena zatékáním sprašování barev a degradací podkladu. Originální šablony jsou zachované ve fragmentární podobě.

6.8 Obvodová římsa pod klenbou je zřejmě ze sádry s malovaným zaleštěným voskovým povrchem. Je poškozena jen mírně, prasklinami.

6.9 Plochy s umělými mramory pokrývají většinu interiéru a jsou jeho hlavní dekorací. Jedná se plochy okrově bílé, dělené červenými pásy rámování. Ve spodní části je v červeném rámu, pod černým pásem, nazelenalý umělý mramor. Povrchy jsou bez lesku, znečištěné hloubkově a mírně zkorodované. Na některých místech je vrstva mramorů uvolněná od podkladů, lokálně zcela degradovaná.

6.10 Plochy s voskovanou výmalbou nad schodištěm. Jedná se o šedočernou výmalbu s mramorováním s voskovaným povrchem. Nyní silně poškozenou vlhkostí, degradovanou, sprašující a uvolněnou od podkladu.

6.11 Konzolky 5 ks z cararského mramoru jsou zachovalé avšak bez lesku a silně znečištěny depozity

6.12 Schodiště vřetenové z arkózy je staticky bez závad, silně znečištěné, s destrukcemi hran a nefunkčním spárováním. Značná vlhkost.

6.13 Socha Krucifix – ústřední motiv, je celá, včetně profilovaného soklu zhotovena ze sádry s povrchovou barevnou, světle okrovou úpravou. Za nejzávažnější poškození lze označit **chybějící chodidla Krista**. Povrch je značně znečištěn depozity a také sokl vykazuje mechanická poškození, otlučené hrany a profily. Korpus je v životní velikosti.

6.14 Dlažba šachovnice pás ve vstupu (mramor)

Jedná se o černé a bílé dlaždice 30 x40 cm v rozsahu cca 1,8 m², z nichž jedna chybí.

7. Koncepce restaurátorského zásahu

Cíle a obecné zásady, podmínky provádění, jsou tedy v zásadě stejné jako tomu bylo po průzkumu a v záměru pro rok 2008.

Cílem restaurování značně poškozené a cenné architektury a kamenosochařské výzdoby je záchrana, ve stadiu jejího urychleného rozpadu, způsobeného pokročilou korozi původního kamenného materiálu. Dále je žádoucí a dle výchozí situace v souladu s autenticitou i možné, obnovit z větší části její původní vzhled a funkčnost všech konstrukcí. Při získání maxima historických informací bude během zásahu i při konečné prezentaci respektována autentická hmotná podstata památky. **Bude se jednat především o konzervační zásah s menšími rekonstrukcemi prvků doložitelné podoby.** (Rozsah zásahu popsán níže)

V průběhu zásahu bude provedena konsolidace kamenného materiálu, ochrana památky proti působení mikroflóry, škodlivých atmosférických vlivů a zajištění hydrofobizací. Po upřesňující konzultaci se zást. NPÚ, bude provedena rekonstrukce chybějících tvarů pokud možno **v umělém materiálu**, na minerální bázi. Jako plomby v přírodním kameni (kopie) navrhuji provést zcela zničené části hlavní římsy po zadním obvodu apsidy a případně i **dva nárožní sloupky pod vázami** na atice. **Další kopii kterou navrhuji provést je levá, zcela zničená váza** na atice kaple.

Restaurátorské práce budou probíhat v souladu s ustanoveními již vydaným závazným stanoviskem a budou průběžně konzultovány na kontrolních dnech za účasti zástupců objednatele a odborných garantů. Veškeré postupy budou dokumentovány a zapracovány do závěrečné restaurátorské zprávy, jejíž součástí bude i CD s kompletní fotodokumentací.

Během šetrného čištění a případných, lokálně prováděných, odsolovacích procesů, nedojde k úbytku nebo chemickému poškození předzpevněných povrchů.

Rekonstrukce chybějících částí bude prováděna dle doložitelných vzorů, plastické doplňování soch, architektonických prvků a dekoru bude plně akceptovat původní tvarosloví. Zpevněný, značně abradovaný povrch dekoru a ploch architektonických článků nebude celoplošně plasticky doplňován, tmeleny budou jen výrazné destrukce. Trhliny budou zajištěny injektáží a sponami z nerezavějící oceli, spárování bude obnoveno, místa ohrožená zatékáním srážkové vody, zajištěna funkčními tmely. Kamenné prvky budou opraveny nebo v případě nutnosti a dlouhodobého efektu, bez možnosti přímého častějšího přístupu do vrcholových partií, nahrazeny kopiemi z totožného materiálu.

Zkorodované kovové prvky (čepy) a tvrdé cementové vysprávkky, prokazatelně poškozující kamenný materiál, budou všude, kde je to možné, bez většího poškození originální hmoty, vyjmuty a nahrazeny. Pokud budou ponechány, bude to jen v tom případě, že by jejich demontáž způsobila zbytečné poškození originálního materiálu a konstrukcí. Technologie jejich ošetření bude potom zvolena s ohledem na tuto skutečnost – (inhibitor koroze). Kovářské dílo mříží a ostatních kovaných prvků bude vyjmuta odvezeno do ateliérů zhotovitele, odborně restaurováno a poté osazeno zpět.

Konečné estetické vyznění bude dosaženo citlivou plastickou a barevnou lazurní a lokální retuší.

Při výsledné prezentaci doporučuji akceptovat současné stadium převládající barevnosti povrchů s aplikací lokální lazurní retuše. **Omítané plochy** vzhledem

k jejich zasolení, zcela degradované struktuře a s tvrdými cementovými nátěry na povrchu, doporučuji odstranit a nově provést ve štku jako dvouvrstvou omítku s původním rustikálním členěním. Barevná povrchová úprava omítek bude předmětem odborné konzultace.

Stejně cíle a principy budou dodrženy i při opravě povrchů interiéru kaple.

Vlastní krypta s vysokou vlhkostí nebyla předmětem tohoto průzkumu, nebude tudíž předmětem prací v prvních etapách obnovy. Rovněž žulová dlážděná podesta se schodištěm a krycí deska krypty není předmětem prací.

Základní koncepce opravy je kombinací konzervačního přístupu s obnovou funkčnosti historické památky.

8. Postupy restaurátorského zásahu

8.1 Doplnující restaurátorský průzkum a fotodokumentace výchozího stavu

Tento doplňující průzkum bude proveden pro každou etapu prací zvlášť, jak pro 1 etapu - interiér, tak pro 2. etapu - exteriér .

V rámci tohoto doplňujícího průzkumu budou provedeny veškeré další analýzy potřebné pro upřesnění koncepce a konkrétních postupů konzervačního zásahu. Jedná se o dodatečný průzkum veškerých prvků a materiálového složení, který umožní přístup z lešení. Rozsah doplňujících analýz bude upraven dle požadavků pověřeného pracovníka NPÚ v Liberci. Nepředpokládá se celý rozsah, níže uvedených úkonů.

Podrobný doplňující restaurátorský průzkum, bude doplňován o nová zjištění během celého rehabilitačního procesu a zapracovan do závěrečné zprávy.

Může obsahovat například:

1. *Doplňující popis objektu a jednotlivých prvků*
2. *Další případně nalezené historické údaje a podklady : / dřívější zásahy, a vyobrazení /*
3. *Nálezovou zprávu : materiál, opracování, pojítka, barevnost*
4. *Dodatečně zjištěné změny : / historické opravy - materiál , povrchy /*
5. *Rozšířené vyhodnocení:*
laboratorní vyšetření vzorků - určení míry salinity, na žádost NPÚ případně výbrus a identifikace kamenného materiálu, pokud budou nalezeny - určení stratigrafie barev. nátěrů mikroskopickým vyšetřením nábrusů, lokalizace odběru vzorků a mikrofotodokumentace.
 - *původní charakter povrchu*
 - *pozdější stavy - charakteristika, datování*
 - *doplnění příčin poškození - stav, vlhkost a její příčiny, mechanická , fyzikální a chemická koroze*
 - *dokumentace - mapování poškození, fotografie detailů*
6. *Koncepce restaurátorského zásahu / upřesnění, doplnění /*
7. *Doplňující návrh na restaurování: / kamenných prvků včet. rekonstrukcí, technologie a návrh materiálů pro vlastní aplikaci /.*
8. *Použitá literatura a prameny*
9. *Restaurátorská zpráva*
Nedílnou součástí prací na této KP bude i restaurátorská zpráva s fotodokumentací podle §10 prováděcí vyhlášky č. 66/88 Sb. k zákonu č. 20/87 Sb. v současném znění.

8.2 A - INTERIÉR

Práce bude provádět odborný restaurátor mající příslušné povolení MKČR.

a) výmalba kopule

Obecně bude spočívat v prvotní fixáži barevných vrstev a malovaných fragmentů, odstranění nečistot chemickou cestou, zhotovení pauz šablon a retuši maleb a závěrečné fixaci.

b) Restaurování sádrové římsy pod malbou

Chemickou cestou odstranění nečistot a starých voskových emulzí, drobná retuš defektů, retuš hmoty a barevnosti, poté napuštění směsí přírodních vosků a frotýrování.

c) Umělý mramor

Chemickou cestou odstranit nečistoty, staré voskové emulze, napustit směsí přírodních vosků a frotýrovat. U staticky poškozených ploch odtržených od podkladu podchytit a injektovat, chybějící detaily doplnit identickou technologií, vybrousit do shodného lesku s restaurovanými plochami.

d) Voskovaná výmalba nad schodištěm

Chemicky vyčistit a odstranit staré a dožilé voskové emulze. Retuš hmoty a barevnosti, poté napustit směsí přírodních vosků a frotýrovat.

e) Podstavec a Krucifix ze sádry

Chemicky očistit od depozit a starých emulzí, provést lokální opravy architektury soklu a rekonstrukci chybějících nohou Krista. Doplnění povrchové úpravy a konzervace.

f) Konzolky z cararského mramoru

Pouze vyčištění chemicky a konzervace směsí přírodních vosků

g) Schodiště vřetenové

Celkové očištění chemickou cestou, vyspárování a retuš menších plastických defektů na bázi epoxidových tmelů shodné struktury a barevnosti. Závěrečná konzervace.

h) oprava a doplnění keramické dlažby ve vstupu

Očištění chemické obnova spárování rekonstrukce chybějících dlaždic.

i) ošetření kovů – mříže kované

Veškeré opravy a zásahy konzervační budou řešeny s respektem k originální hmotě při maximální snaze o zachování autentických detailů a povrchů. **Mříže vrat** budou během prací demontovány a restaurovány v atelieru zhotovitele. Rovněž bude ošetřeno a konzervováno stávající **kované zábradlí** vpravo od korpusu Krista. **Práce bude provádět odborný restaurátor mající příslušné povolení MKČR.**

Po podrobném průzkumu a konzultaci s odborníky bude zvolen definitivní postup **ošetření a to buď, očištění tryskáním, event. nátěr inhibitorem**

korozí nebo žárové pozinkování a následné nátěry grafitovou černou barvou na kov.

8.3 B EXTERIÉR

V roce 2011 byla rekonstruována střecha objektu

a) demontáže a sejmutí uvolněných částí a vyjmutí armatur(poškozujících)

Po postavení lešení budou sejmuty uvolněné fragmenty a jednotlivé části arch. prvků zabezpečeny. Pokud budou nalezeny uvolněné a poškozující čepy z korodující oceli budou vyjmuty tak , aby mohly být během zpětné montáže uvolněných prvků nahrazeny novými z nerezavějící oceli.

b) předzpevnění kamenných ploch

Vzhledem k lokálně velmi zkorodovanému povrchu pískovce bude nutné, především před vlastním čištěním, zpevnit nejvíce zkorodované partie tak, aby nedošlo ke zbytečnému úbytku původní hmoty – aplikace Paraloid B 72. Jedná se především o přední strany podstavců pilastrů, římsy, reliéf listového dekoru ve vrcholových partiích štítu a další detaily.

c) čištění - pískovec pirnský a žula

Pevně ulpívající nečistoty budou snímány chemicky - na pískovci čističem mírně kyselým SP, případně SG, krusty sádrovce budou po naměkčení snímány mechanicky a šetrně ostrými dláty a skalpely. Povrchy pak budou dodatečně šetrně omyty regulovaným proudem vody a zcela neutralizovány. Čištění a **odsolení od vodorozpuštěných solí bude řešeno lokálně odlišně s ohledem na vyhodnocení laboratorních výsledků míry zasolení objektu.** Tedy na většině ploch postačuje několikanásobné omytí povrchů. V místech většího zasolení (podstavce pilastrů) budou aplikovány odsolovací kompresní zábaly.

Případně nalezené cementové vysprávkové poškozující kamenný materiál budou šetrně sejmuty tak, aby nedošlo k poškození originální hmoty nebo alespoň sníženy. Během čistícího procesu budou zakryty a zajištěny blíže položené nebo již restaurované partie a to především mramorové dlaždice ve vstupu a to tak, aby nebyla uhličitanová hornina zasažena kyselým čističem. Důležité bude ochránit i kovanou mříž.

Na vyčištění všech **žulových prvků** bude aplikován čistič s nižším pH s názvem SI.

d) biosanace

Algicidní a fungicidní roztok ředěný etanolem po své aplikaci zvyšuje smáčivost povrchu a proto musí předcházet aplikaci zpevňovače. Jeho účinky, omezující vegetaci nižších rostlin, lze považovat za preventivní na několik let. Tento algicid bude použit na veškeré kamenné povrchy.

e) zpevnění

Konsolidační roztok na bázi organokřemičitanů bude na pískovec aplikován celoplošně, na místech zasažených výraznou korozí kamene, opakovaně ve vyšší intenzitě.

f) rekonstrukce chybějících architektonických a sochařských prvků

Po upřesňující konzultaci se zást. NPÚ, bude proveden určený rozsah rekonstrukce chybějících tvarů **v umělém materiálu**, na minerální bázi. Jako plomby v přírodním kameni (kopie) budou dále zhotoveny zcela zničené části hlavní římsy po zadním obvodu apsidy a dva rohové sloupky pod vázami na atice. Jako kopie bude také provedena **levá, zcela zničená váza** na atice.

g) obnova spárování – zajištění statiky kamenných částí

Hluboké trhliny a dutiny mezi jednotlivými díly kamenné architektury budou vyplněny vápennou maltou. Chybějící spárování obnoveno probarveným minerálním tmelem hrubší struktury, dilatující spoje materiálem s koeficientem roztažnosti - . Ultracolor (Mapei). Trhliny v kamenném masivu zdiva i ostatních člancích budou zajištěny systémem HELIFIX, injektovány a jako materiál nahrazující vyjmuté zkorodované čepy bude použita nerezavějící ocel AKVN . Přední **žulové schodiště (dva kusy)** budou společně s přiléhajícími kusy dlažby demontovány a nově osazeny, tak aby nedocházelo k dalšímu propadu, vlivem zatékání. Přední, nyní zazděný, **větrací otvor krypty** bude prozkoumán a případně obnoven.

h) tmelení, rekonstrukce v umělém pískovci

Rozsah doplňování tvarů minerálními tmely bude konzultován se zástupci NPÚ. V tomto případě se bude jednat o rekonstrukci množství drobných odlomených částí, profilace a hran architektury.

Održené části architektonických prvků a jejich profilace budou slepeny, drobné trhliny **injektovány a to epoxidovou pryskyřicí vysoké viskozity**. Chybějící abradovaná povrchová vrstva nebude doplňována celoplošně. Plastické doplnění architektury bude prováděno v míře zohledňující funkčnost (zamezení pronikání srážkové vody a optické scelení), tmelení ostrých přechodů lomových ploch a hran. Rozsah doplňování musí respektovat originální tvarosloví a přirozenou patinu stáří.

i) barevné lokální a lazurní retuše kamenných povrchů

Jsou v zásadě dvojí povahy. Základní barevnost tmelů bude přizpůsobena barvě kamene. Lokálně aplikované lazurní retuše, barvené anorganickými pigmenty, eliminují nevhodně působící barevné rozdíly. Pojivem barevných lazur budou organokřemičitany, případně reverzibilní Paraloid B72 (platí i pro žulu).

j) hydrofobizace

Po lokální lazurní retuši kamenné architektury a dekoru bude celoplošně provedena závěrečná konzervace a hydrofobizace. Na plochách namáhaných srážkovou vodou bude siloxanový hydrofobizační roztok aplikován ve vyšší intenzitě.

k) omítané plochy s pásovou rustikou

Po důkladném průzkumu budou všechny nesoudržné, degradované a sprašující plochy sejmuty. Pokud budou nalezeny cenné originální povrchy budou zachovány (zpevněny a fixovány k podkladu). O jejich případné prezentaci rozhodne odborná konzultace na místě. Ostatní plochy budou nově zrekonstruovány. Postup rekonstrukce bude dodržovat řemeslné zásady

(očištěný a pevný podklad, vápennocementový postřík, jádro vápennocementové, jemný štuk na horní vrstvu s vápnem vyhašeným a uleželým min.dva měsíce). Další povrchové úpravy prodyšnými nátěry po dokonalé karbonizaci (4 týdny). Možnost aplikace silikátových nátěrů nebo vápenných bude konzultována , včetně barevnosti, na místě.

I) ošetření kovů – mříže kované

Veškeré opravy a zásahy konzervační budou řešeny s respektem k originální hmotě při maximální snaze o zachování autentických detailů a povrchů.

Písmena ze zinkového plechu budou konzervačně ošetřena a chybějící písmeno rekonstruováno ve stejném materiálu.

9. Doporučené technologie a materiály

Kámen v exteriéru i interiéru:

Čištění: po naměkčení mechanicky skalpely, regulovaný proud vody, sádrovcové krusty naměkčeny pastou SP Fassadenreiniger paste Heid a Schwarzfeld Mnichov. Žula - čistič SI - Heid a Schwarzfeld Mnichov. Pro mramory zásaditý čistič

Odsolení: omýváním a rosením vodou, kompresní zábaly lokálně s destilovanou vodou

Biosanace: POROSAN - AQUA Bárta s.r.o.

Konsolidant : na předzpevnění Paraloid B72, KSE 300 Remmers (elastifikovaný), FUNCOSIL Steinfestiger 300 na hlavní konsolidaci.

Injektáž: VAPO tmel AQUA Bárta s.r.o., Paraloid B72+ siloxid

Tmely a tvarové rekonstrukce : Minerální tmel s příměsí hydraulického pojiva bílý cement 500, Multibat a styrenakrylátové pryskyřice SOKRAT 2804, s křemičitými písky příslušné zrnitosti, probarvený pigmenty - oxidy kovů.

Spárování: vápenná spárovací malta s minimálním podílem cementu (bílého 500) ve směsi a Multibatu. Písky - směs přesátý kopaný a praný kopaný (0 – 1,5 mm)

Pigmenty: oxidy kovů BAYFERROX, PERPREN

Hydrofobizant: Porosil VV plus Aqua Bárta s.r.o

Pomocné materiály : etanol, čpavek, lepidla od firmy Akemi na kámen na bázi epoxidové pryskyřice,

Kovy

Kovy mříže restaurování : Ve svém návrhu upřesní technologii a aplikované materiály pověřený restaurátor, před vydáním závazného stanoviska

Omítky vnější

Štukové plochy – omítky Pro rekonstrukce dvouvrstvá vápennocementová omítka s barevnou úpravou, dle doporučení NPÚ ú.o.p. v Liberci

Interiér

Umělé mramory a výmalbu: Bude restaurovat specializovaný restaurátor, který ve svém návrhu upřesní postupy a aplikované materiály a to před vydáním doplňujícího závazného stanoviska,

Použitá literatura, prameny: 1. *Umělecké památky Čech K/O*, 2. *Ing. Petr Justa ZPP ročník 2001, konzultace s odbornými restaurátory panem Danielem Domanjou (umělý mramor a malby), panem Dřevíkovským (kovy), panem Janem Vele – pokrývačské práce, Ivo Svobodou (práce štukatérské). Statika - konzultant pan Ing. Novotný z Jablonce.*

V Libčicích nad Vltavou dne 11. 2. 2014

zpracoval:

Jan Vích ak. sochař a restaurátor

© Případné nároky a povinnosti z titulu práv autorských či dalších původcovských práv s nimi spojených budou řešeny podle zákona. Restaurátorská zpráva, postupy a fotodokumentace jsou předmětem ochrany dle autorského zákona č. 121/2000Sb a pozdějších úprav v aktuálním znění.

